

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292 glasi se zaračunavajo po ceniku. - Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 13 septembra 1944.

Za meso Gorica in Trst: posamezna številka 0,50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročn. 47.— lir, celoletna 90.—

Mednarodni trg in surovine

Ker pričakujejo v čezmorskih deželah bogato žetev, so se v zadnjem času na mednarodnih tržiščih cene pšenice in rži znižale za 2 do 3 od sto, nekoliko pa so popustile tudi cene bombaža in volne, ki so se precej dvigale do konca julija. V porastu so, cene maščob in rastlinskega olja, kar velja predvsem za ricinovo olje ter za olje iz semena goršiče in bombaža. Po rastlinskem olju je veliko povpraševanje v Severni Ameriki.

«Donauzeitung» piše, da je mednarodni trg pod vplivom kopičenja surovin v USA. Poleg masti, olja in drugih živil pripravljajo tam tudi velike zaloge trdnih tekstilnih vlaken in kavčuka. Zaloge se ne pripravljajo samo za poveljno dobo, temveč tudi zato, ker se je domača proizvodnja znižala zaradi pomanjkanja izvezbanih delovnih moči.

Samo od severno-ameriške mlinske industrije so se skrčila naročila na mednarodnem trgu, ker se obeta Severni Ameriki še boljši žitni pridelek, kakor je bil lanski. Rekordno žetev pričakujejo v Kanadi, ki bo z žitom zalagala tudi Veliko Britanijo. V Severni Ameriki bo letos pridelek koruze za približno 3 od sto manjši od lanskega, pridelek sladkorja pa cenijo na 1,26 milijona ton, kar je skoraj za 30 od sto manj ko lani. Zaradi tega ostane dosedanje racioniranje sladkorja in do žerve se bo zmanjšala tudi industrijska uporaba sladkorja, po žetvi bodo pa pri proizvodnji alkohola uporabljali več žita.

Na konferenci o kavčuku, ki je zdaj v Londonu, razpravljajo tudi o proizvodnji in potrošnji umetnega kavčuka. V mirni dobi so Združene države Severne Amerike kupovale najmanj polovico zalog naravnega kavčuka, ki so bile na svetovnih tržiščih, zdaj pa kopičijo zaloge, da bi same postale svetovne dobaviteljice. Severnoameriški nasadi bombaža so se od lani do letos skrčili za 7 od sto, proizvodnja pa cenijo letos na 10,25 milijona bal.

Znaki stabilnosti na evropskih frontah?

Položaj na zapadu bistveno neizpremenjen - Na vzhodu čedno med Bugom in Narvo - Na jadranski obali hudi napadi - Vsi napadi odbiti pri Gemmano

Gorica, 12. sept. - (V. R.) - Četudi čitamo v zadnjih nemških poročilih mnogo novih imen krajev, posebno kar se tiče zapadne fronte, se položaj tu ni veliko izpremenil. Niso ponehali srditi napadi sovražnika in tudi nastop mas je vedno enako ogromen, le da se je bojna črta sedaj nekako uredila in zavzema v resnici značaj resnične bojne črte. Oporišča nemškega odpora ob morski obali vršijo nalogo zakasnjavanja in zadrževanja mogočnih sovražnih edinic in ne posegajo direktno v borbo pravih nemških črt. Sovražnik je zasedel polotok Le Conquet, kar je zanj največji

ljep. Ker pa ima sovražnik premnogo dela na frontah samih, si v zaledju sedaj ne more drugače pomagati, kakor da aretirajo, proglašajo obsedno stanje, strelja vse po vrsti, samo da napravi vsaj videz miru v zaledju, ki ga tako nujno potrebuje.

Na vzhodu se tudi razbijajo napadi boljševikov povsod, tudi že v Transilvaniji, kjer se je bojna črta končno nekoliko organizirala, po prevratu v Romuniji. Boljševiki napadajo zelo močno pri Sanoku in Krosnem, kakor tudi pri Ostrolenki. Ob Narvi in Bugu in sploh okoli Varšave pa ruski napadi pojemajo v srdito-

pregledamo dosednji potek vojnih dogodkov je jasno, da moramo smatrati novi položaj kot uspeh brambe, ako nečemo priznati, da je sovražnik s svojimi napadi izčrpal glavne točke svojega programa ali pa tudi svoje — moči. To stanje je na vsak način le prehodno — prihodnji dnevi bodo morali že drugače govoriti.

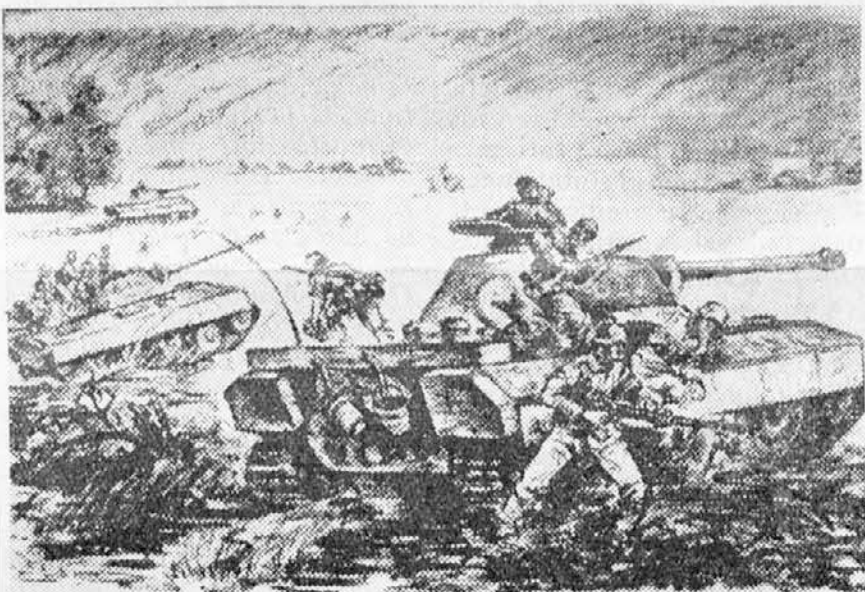
Finska žaloigra

Oslo, 12. sept. Pod naslovom »Finska tragedija« piše list »Fritt Folk«, da preveča danes Norvežane brezmejno sočutje s hrabrim finskim sosednim narodom. Finska je žrtev usodne politične igre. Izdale in prodale so jo svetlohinske zapadne sile, ki so trdile, da se borijo za svobodo malih narodov. Kar se dogaja danes na Finskem, označuje list kot ogromno tragedijo, ki lahko dovede do propada finskega naroda v boljševiški zmedbi in terorju. Najbolj žalostno pri tem pa je dejstvo, da gotovi krogi na Švedskem odobravajo to stvar in da se to godi v državi, ki hoče biti vodilna država na severu. Ob koncu poudarja list veliko odgovornost, ki jo nosijo ti krogi napram finskemu narodu in napram bodočnosti vsega severa.

Izgubijene poljske nade

Stockholm, 12. sept. Potem ko so pogajanja poljske begunske vlade z Moskvo in poljskim sovjetom zaradi Sosnkowskega afere zašla ponovno v težaven položaj, se je ojačil pritisk Londona na poljski begunski odbor, ki silijo do nadaljnjega popuščanja.

Zeneva, 12. sept. Po usodi Poljske bodo sodili moralo zaveznikov, piše »Chatolic Times«, predvsem pa Britancev, ker zahteva lahko Poljska v svojem boju za obstoj proti Moskvi pomoč prav od Anglije.

Nemški oklepniki na bojnem pohodu na bojišču blizu Varšave

uspeh zadnjih dni, a nima velikega strateškega pomena. Toda tudi na tem otoku ima sovražnik še opravka s posameznimi skupinami nemške posadke, ki mu delajo velike preglavice. Boji se vrše pri Gentu, Hasseetu in na jugu mesta Maastricht. Težišče napadov pa se sedaj nahaja med Verviers in Arion. Dole so nemške čete zapustile in Besancon je težišče srditih bojev. To bi bil v kratkih besedah položaj na ozemlju severne Francije in v Flandriji. Invazija na jugu tudi bistveno ne napreduje. Moncenis in prelaz Madelaine sta že stara znanca iz vojnih poročil. Še vedno divjajo borbe okoli teh dveh točk. S političnega vidika pa so si v tej deželi Angloamerikanci zasedbo nakopali velike skrbi. To je tudi logična posledica bratstva s tolpmi. Ljudi, ki so načelno zavrgli vsako postavbo, ni tako lahko ponovno vključiti v še tako blag postavni sistem. Angloamerikanci so sedaj v položaju človeka, ki zažge bišo nad lastno glavo, da se reši pred vsakovrstno golaznijo.

To se opaža sedaj povsod na frontah. Sovražnik, ki je imel kot nekako predstražo partizanske tolpe, mora sedaj z njimi računati in njim doledno ravnati ali pa se jim postaviti po robu. Tu ne sme odlašati, ker ako mu prevzamejo vajeti, je on sam izgub-

sti. Le v smeri proti jugu prodirajo boljševiške čete proti Črnemu in Egejskemu morju. Bolgarske čete ne zmorejo nikakega resničnega odpora. Bolgarski ni prav nič služila vojna napoved Nemčiji. Boljševiki prodirajo v deželo in jo smatrajo za sovražno. Boljševiški padalci so se spustili za Železnimi vrati a so naleteli na nemške čete, ki so jih kmalu uničile. V ozemlju Mezhegyes - Ključ, napadajo Romuni, toda čete honvedov so jih pregnale. Honvedi so dosegli Maros.

Tudi na italijanski fronti ni važnih novic. Angloamerikanci poizkušajo za vsako ceno prebiti nemško črto v dolini Conca, na severu Tavoletta. Prišli so pri tem do kraja Gemmano, ki je tekom enega samega dneva osemkrat spremenil lastnika. Drugih važnih akcij ni bilo, oziroma sprememb na tej fronti.

Letalstvo je bilo tudi zelo delavno, na obeh straneh. Med drugim so angloamerikanski bombniki v nedeljo ob poldesetih zjutraj obiskali Trst in ga težko obdelali z bombami srednjetežkega kalibra. Zade-to je bilo mnogo stanovanjskih hiš in povzročeno precejšnje število žrtev.

Kakor razvidno kažejo vse fronte znake nekake stabilizacije, četudi je vojna prešla v fazo, ko nihče izmed bojujočih še ne sme izgubljati časa. Če

Socialni napredek

Tik pred to vojno je že splošno veljalo pravilo, oziroma spoznanje: Kruh raste hitreje, kakor človeštvo! Narodni gospodarji vsega sveta so hiteli s tem povedati, da proizvodnja dobrin na svetu hitreje raste, kakor pa se množi človeštvo, torej, da prihaja na vsakega človeka vedno več pridelkov in izdelkov, ki si jih samo pridelava. Pod besedo »kruh« pa ti strokovnjaki seveda niso razumeli samo pšenice oziroma rži, temveč prav vse, kar je človeštvu potrebno za hrano in za življenje. Rastla je proizvodnja riža, ki je potreben za prehrano več kot polovice človeštva, rastla proizvodnja krompirja, maščob vseh vrst, dvigala se je živinoreja, naraščal je donos ribištva, toda tudi tovarne in rudniki so metali vedno večje množine blaga na svetovni in na domače trge.

Pameten človek bi tedaj mislil, da se bo zaradi tega blagostanje človeštva stalno dvigalo, da bodo ljudje imeli čim dalje več jesti in se čim dalje boljše in lepše oblačili, boljše stanovali, si privoščili čim več kulturnih dobrin, knjig, radijskih aparatov, bolj obiskovali gledališča, koncerte, in kar je zlasti važno, si v večjem obsegu ustvarjali družine in se ne bali otrok, saj je vedno večja proizvodnja dokazovala; kako smoten in protinaraven je bil Maltuhusov nauk, češ, da je zemlja premajhna za množico se človeštvo. Ne, zemlja je bila in je še vedno radodarna in bi mogla prerediti najmanj trikrat toliko svojih otrok, kakor jih sedaj, tudi prenasičena Evropa bi jih mogla prerediti še nekaj sto milijonov več, ne zemlja nam ni nenaklonjena, nesrečo si ljudje ustvarjamo sami. Mesto blagostanja smo pred desetimi leti doživeli strašno gospodarsko krizo, ko kmet kljub živini v hlevu in kljub bogato rodečemu polju včasih niti za vžigalice ni imel denarja. Ker kmet ni zidal, ni imel zidar dela in zato zopet ni mogel od kmeta nič kupiti. To je kar se da mogoče kratek opis tedanje gospodarske krize, vsakomur umljiv. Pri tem pa je propadalo bogastvo zemlje. Ljudje so bili lačni in strgani, milijone ton živil, volne, bombaža pa je propadalo, ker ni bilo kupecev. V vojnem času to seveda težko razumemo, toda le posežimo s spominom malo nazaj in videli bomo kako strašna oznanjevalka sedanje vojne je bila svetovna gospodarska kriza.

Prav omenjena gospodarska kriza, ki smo jo občutno spoznali tudi na Goriškem, je živ dokaz, da v človeški družbi nekaj ni v redu, da svetovno gospodarstvo ni organizirano in da tako dolgo ni možen noben resničen socialni napredek, to je dvig do večjega blagostanja in večje življenjske zavarovalnosti, dokler se ne uredi gospodarstvo.

Dosedaj smo doživeli v nekakšni dobi liberalizma, ki je na socialnem polju žalostno odpovedal, saj ravno v deželah največjih bogastev, kakor v Franciji, Angliji in v Ame-

Angloameriška ujetnike na zahodni fronti obvezujejo nemški sanitetci, nato pa so ujetniki odposlani v zbiralna tebarišča

Nemški grenadirji korakajo po prašni gramozni cesti na zahodnem bojišču v ukazani jim protinapad

riki, tam je bilo najmanj socialnega varstva, pa tudi največ revščine poleg največjega bogastva. Države so spoznale, da z golim liberalizmom ne gre tako dalje in v Evropi so nekatere države že davno pred prvo svetovno vojno uvajale na primer razna socialna zavarovanja, kakor na primer boleznin, starosti, onemoglosti in tako dalje. Z uvedbo teh socialnih reform je na primer že Bismarck izvil glavno borbena orožje nemški socialni demokraciji in jo precej ukrotil.

V resnici je eden najglavnejših in najhujših kritikov dosedanjih in sedanjih neurejenih socialnih in gospodarskih razmer v liberalni družbi marksizem, ki je idejno takorekoč sin liberalizma. Marksizem, ali kakor mu pravimo o bičajno sedaj komunizem, sicer oblublja, da bo »organiziral« gospodarstvo in »uredil« socialne razmere. Toda dosedanje skušnje in pa tudi natančna analiza, kaj je komunizem, kaj hoče in kdo so njegovi nositelji, vse kaže, da bi uvedba komunističnega gospodarskega in socialnega reda ne pomenjale samo kakšnega gospodarskega in socialnega napredka, temveč strašno nazadovanje, da pravo življenjsko katastrofo za 99 od sto vsake-

ga naroda, ki bi se oprijel komunističnega sestava. Procent, kateremu bi se v komunističnem družabnem redu dobro godilo, bi pa tvorili tisti, ki jih sedaj poznamo kot kriminalce, izvržke in pa — židje.

Nedvomno je, da po tej vojni nobena država ne bo smela brezbrizno mimo splošnih gospodarskih in socialnih vprašanj ter bo morala avtoritativno in z zakonodajo odločilno posegati vanje, tako, da bodo splošnega napredka deležni prav vsi delovni sloji. Poiskati bo še treba za marsikak narod najbolj pripraven obliko socialne in gospodarske ureditve, ki se ponekod imenuje stanovstvo, korporativizem, pri nas zadružništvo. Le eno je gotovo — marksistična teorija in komunistična praksa sta se izkazali za nezmožni človeku olajšati in olepšati življenje, temveč mu kar odkrito grozita z državnim suženjstvom, če že ne z uničenjem. Komunizem in socialni napredek sta si torej, kakor ogenj in voda, za naše bolečine v komunizmu ne bomo iskali zdravila, temveč ga bomo našli v sebi samem, v našem zadružništvu in v naši zemlji ter v našem delu.

-lr.

Dvajsetletnik-šef zločinstva

Kogej Vasja, roj. 31. 5. 1924 v Polju, pristojen isto tam, študent. Vojakov še ni služil. V partizanske odrede vstopil prostovoljno dne 10. 4. 1942 na Pugledu pri Ljubljani.

In ta fante, ta 20 letni otrok sedi danes kot največji mogočnik IX. korpusa, kot šef komunistične čeke in razteza svoje krvave krempljce, saj je po postavi še čisto otrok, njegova ročica ni roka 20 letnika, na oko mu prisodiš največ 12 let. Ta študent danes vodi in odloča na Primorskem in Gorenjskem o življenju in smrti. Njegove krvave likvidacije, ki jih okušajo nepokorni partijci, le malo osumljeni partizani in ubogi prisilni mobiliziranci, seboj prisilni gozdov v sredo poštenih družin, ki so ostale samo slovenske in ki odklanjajo komunizem. Dovolj je, da ga odklanjaja za sebe, niti ni treba, da se postaviš v vrsto protikomunističnih borcev, treba je samo, da zve krvavi otrok in že se stegne njegova ročica v tvoj dom, in družina zgubi očeta, sina, hčer, vas pošteno slovensko družino — umor in umor, to je delo tega krvavega otroka.

Na pomlad l. 1942 je vstopil v štajersko grupo Pohorskega odreda kot politdelegat. Njegova usta so že izrekala krvave obsodbe in čim več jih je bilo, tem višji je bil njegov položaj. Še isti mesec je bil že četni politkomisar. V avgustu istega leta je v Tomšičevi brigadi v tej najbolj elitni rdeči brigadi, ki slovi po strašni množici umorov civilnega prebivalstva — zasedel že mesto bataljonskega politkomisarsja. Najprej TTT. bataljona, nato v novem letu I. bataljona. V aprilu l. 1943. je že politkomisar cele brigade. Tak vzpon, kot da bi hodil no stopnicah.

Vedno višji je bil položaj tega otroka in vse to za ceno krvi, ki jo je prelil po slovenskih tleh — ali ne v vrstah okupatorja, njegova dela so bratomor — en sam strašen rop in uboj lastnega slovenskega naroda.

V septembru lanskega leta je že divizijski politkomisar. Primorci so okusili njegovo slepi predanost boljšjizmu, ko je moril na tem mestu vse do februarja tjga leta kot po-

litkomisar 31. in 30. divizije. V februarju pa mu je bilo zaupano mesto šefa boljševiške policiji pri korpusu.

Na tem mestu je strah tudi najboljših partijcev, ker njegova neizkušnost, saj je še otrok, ne pozna za tistega, ki se mu zameri, drugega kot smrt.

Kdor ga pozna že od prej kot študenta, si ne more nikdar misliti, koliko bestije in zločinstva more nek tak človeček v sebi prikriti. Dovršil je 8 gimnazij. Slovel je kot eden najnadarjenjših dijakov, pri šošolcih je bil priljubljen kot navdušen narodnjak. Vsled njegove nežne konstitucije saj je na videz kazal največ 12 let, so ga imenovali čudežno dete. Ta naziv je bil opravičljiv, ker je bil fant res velik talent in po postavi res skoraj dete. Vsi so ga bili veseli in so pričakovali, da bo njegovo življenje pot znanstvenika. Tudi njegova mati je bila o tem prepričana — sedaj pa s j je ta nesrečnež predal popolnoma svoji notranji bestiji in slovi kot morilec nad morilci.

Njegovo krvavo delo, s katerim se je povzpela na ta položaj pa odpira v telesu slovenskega naroda globoko rano. Strašen je njegov bratomor in ako niso že vsi ljudje zveri, pomilujemo njegovo mater, ki mora gledati strašno početje tega krvavega sina — otroka — nad lastnimi brati in sestrami.

Komunistično OF, ki se poslužuje takih nenormalnih človeških bitij v svoje temne posele in ki seje smrt in propast med slovenskim narodom, ljudje že spoznavajo in se ne dajo več slepiti.

Sarajevo bombardirano

Berlin, 12. septembra. Vest o brezobzirnem letalskem napadu na Sarajevo je izvala največje ogorčenje v mohamedanskem svetu. Več mošej, med njimi zlasti slovita mošja Bagoga, najbolj znamenita med vsemi balkanskimi mošnjami, so nepopravljivo poškodovane. Mohamedanski krogi poudarjajo, da med nemškim zavajevanjem Balkana Sarajevo ni bilo prizadeto in je bilo očitno s strani nemških vojujočih se sil.

Gospodarske

Carinska unija med Kanado in Usa?

V odločujočih ameriških krogih je razširjeno mnenje, da se bo v kratkem sklenila nekaka carinska unija med Kanado in USA. Pričakujejo, da bo pomenila nova trgovinska pogodba, ki se pripravlja, velik korak naprej k temu cilju. V zvezi s tem se opozarja tudi na govor Kanadčana Brockea Claxtona, enega najožjih sodelavcev kanadskega ministrskega predsednika Mackenzie Kinga. Claxton je izjavil, da se mora med Kanado in USA omogočiti čim bolj neoviran blagovni promet in da mora biti ta promet prost vseh carinskih uvoznih in izvoznih pristojbin.

Izvedba te politike bi naravno pomenila za britanske trgovinske interese težak udarec in praktično konec sistema, ki je bil sklenjen v Ottawi. Če bi se to zgodilo, bi bila Velika Britanija na kanadskem trgu izločena v korist Združenih držav Severne Amerike. Za Anglijo pač prav nelep izgledi!

Sintetični kinin

Družba Polaroid Corporation v Bostonu (USA) je razglasila, da se je v njenih laboratorijih posrečila proizvodnja sintetičnega kinina, ki se po svojih učinkih in lastnostih baje ne razlikuje od navadnega kinina, pridobljenega iz skorje drevesa kina in teona. Nemški znanstveniki so leta 1926 odkrili atebtrin, ki je tudi učinkovito sredstvo proti malariji, proizvodno sintetičnega kinina pa je že pred 100 leti napovedoval učenjak Justus von Liebig.

Od svetovne proizvodnje naravnega kinina pride nad 90 odstotkov na Nizozemsko Indijo, kemične preparate s kininu podobnimi učinki pa izdelujejo tudi v Angliji. Med vsemi temi preparati se je v borbi proti malariji najbolj obnesel nemški atebtrin.

V MADŽARSKIH VINOGRADIH

se je v zadnjem času pojavila peronospora, ki je v nekaterih krajih uničila do 80 odstotkov grozdja. Povpraševanje po vinu je zato zelo naraslo, kar je vplivalo tudi na cene. V tokajskih vinogradih je poleg tega napravila tudi toča precej škode. Vinogradniki pa se boje, da bo tudi sedanje deževno vreme slabo vplivalo na trte.

EN MILIJON NOVIH TRT

so zasadili Nemci od spomladi 1942 na zapadnem utrdbenem ozemlju ob Reni. Istočasno so uvedli razna zboljšanja, da bo vinogradništvo mnogo bolj racionalno.

DA BI SE DVIGNILA PROIZVODNJA SVILENIH KONOV NA MADŽARSKEM,

je vlada odredila, da dobe gojitelji sviloprejk za vsakih 10 kg oddanih kokonov poleg dogovorjene cene še nakaznico za en par čevljev.

ŽITNA ŽETEV V SVOBODNI ITALIJI

je letos izredno bogata. Tudi krompirja in koruze bo letos zelo veliko.

ŽITNA CENTRALA V SRBIJI

je določila ceno letošnji koruzi na 750 din franko vagon, vlačilec ali skladišče.

Dejstva in ugotovitve

Sredstva komunistične agitacije

Ljubljanski »Slovenec« piše: Večkrat smo že mogli brati v našem časopisju, kako so komunisti na svojih mitingih govorili kot razni govorniki iz Anglije, Kaira in drugod... Tako je neka Pepca nekoč govorila kot jugoslovanska kraljica Marija; govorila je iz sedne sobe in bila hitro razkrinkana. Podozljivo ljudstvo tem govoricam ne more več nasesti.

Meščanom pa skušajo soliti komunisti sedaj pameť še z drugimi govorniki in imeni. Po njihovih radijskih lažnih virih govore pač vedno taki, ki so potrebni komunistični najnovejši agitaciji. Vlačijo na dan celo razne Kuharje in druge, kdor pa trdno ve, kako je položaj premočrten, bo vedel kako si take Kuharje po svojih radijskih postajah znajo komunisti ustvariti in zlagati.

Izdajalci

Se nikdar v zgodovini človeštva ni bila beseda izdajalec tolikokrat imenovana, ko danes v borbi različnih ideologij. Sovražniki pravice in resnice imenujejo enega, ki se bori za svete ideale, za pravice in resnico z izdajalcem. Žalostno je to dejstvo, a resnično. Ko resen in trezno misleči človek premišljuje o današnjem duševnem položaju gotovih mas ljudi, bo prišel do britkega zaključka, da je gotova skupina ljudi, ki je izgubila vse to, kar bi moralo biti vsakemu posameznemu človeku sveto, drago in radostno. Poznamo razne borce za dobrobit domovine, ki so mnogo žrtvovali in žrtvujejo za blagor naroda, za podvig svojega bližnjega, trdijo se dan za dnevom, da lečijo težke in globoke rane na katerih trpijo lastni bratje. In kaj vidimo, kaj slišimo? Omenjene pionirje imenuje množica zaslepljenec narodne izdajalce, katere je potrebno postreliti — uničiti. In vendar ti zaslepljenci so pomilovanja vredni, ker so izgubili čut poštenja in ljubezen do svojega bližnjega. Kaj je lepšega v življenju človeštva kot krščansko mišljenje in delovanje. Vest, ki je čista, je nekaj vzvišenega. Naš narod bo vstal, hodil po potih izročil naših slavnih učiteljev in narodnih bojevnikov, ki so nas učili ljubiti svojo zemljo, svoj rod in vero naših očetov. Tema ne bo zmagala nad svetlobo. Kdor deluje za blagor naroda ni izdajalec. Izdajalec je oni, ki v svoji hudobiji blati poštene borce ki vse žrtvujejo za blagor narodnega prerojenja.

Goričan.

„Zarja svobode“ nad Banjško planoto

Tudi mi smo zvedeli, da tam nekje pri Bergamu, se je pred meseci prikazovala Marija neki deklici, kar je v ljudstvu vzbudilo zraven drugega, tudi veliko upanja. Verniki se niso zadovoljili samo s pripovedovanjem teh dogodkov, marveč, v slavo Marije so žrtvovali ter pohiteli na mesto čudeža. Med vsemi trumami vernikov, ki se danes romajo tja, je bila le ena sama deklica tako srečna, ki je videla nek blešč, neko zarjo in živo Mater Božjo, kateri vsak iz med nas v goreči molitvi posveti svoje upanje.

Pri nas je pa več podobnih deklic in dečkov, ki nam oznanjajo že leto časa, prikazovanje neke »zarje svobode« Kljub številnim očividcem iz

zarje, ni vzbudilo v ljudeh nobenega upanja, še manj pa hvaležnosti.

Na slovine zavednih — se je razbežalo po deželah, ko so ti naši dečki in deklice, začeli oznanjati pojave »zarje svobode« ter jih siliti v gozd, kjer bi z žrtvovanjem sebe zadostili njihovim sanjam.

Če je v Bergamu prikazovanje Marije prineslo srečo in miru v srca vernih, pa je gotovo v naši toliko opevani zarji skrit sam hudič, ker le z njegovo pomočjo nas morajo ti naši zaslepljeni dečki in deklice, tako kruto bičati in razpolagati z našimi življenji ter imetji.

Kako zlobna in kakšna uničevalka naroda je ta zarja OF, nam dopričuje sama s svojim hinavskim varanjem. Že vse mesece tega leta, je ta terenska gadja zalega ograjala po sebnu družine domobrancev in druge kakor koli smatrane za nasprotno simpatizerje. Grozila jim je z vsemi zverinskimi sredstvi, prizadejala z rekvizitami premičnine, bile so pod strogem nadzorstvom, zmerjene so bile z izdajalci naroda, ubijalci, požigalci, skrunilci cerkva in vere.

Vse te udarce ki nam jih zadajajo terenci z boljševiškim bičem, potrepeljivo prenašamo, vse žrtve in gorje, ves bes te podivjane zveri, le oživlja ter krepi v nas zavest vztrajnosti. Ko jim vse to nasilstvo ni uspelo, da bi spravili iz poti in privedli v boljševiško žrelo fiste med nami, zdrave ter zavedne elemente ki so naš up in da bi ti gadje ne pokazali narodu svoj strupeni zob, so zadnje dni, v nočnih urah raznesli po vsem okraju ter nametali pred vrata prizadetih družin grozilne letake s pozivom, da se morajo do 16. t. m. vsi odsotni svojci javiti v NOV, ker v nasprotnem slučaju bodo domovi oropani in družine izgnane.

Že zdavnaj smo prepričani da smo žrtve židovske malhe, vemo, da izmed vseh obljub terenskih gadov, samo eno brez dvoma izpolnijo, in ta je po naključju ravno »umor«, o kljub temu mirno vztrajamo, saj gorje, katero smo do sedaj prinesli, ga more edino smrt zbrisati.

Tistih par fantov (2 ali 3) iz celega okraja, od Grgarja pa do Sv. Lucije, ki so se odzvali na poziv, so gotovo pozabili na to, kar so pred meseci, slišali in videli na lastne oči, če pa mogoče niso videli toliko, da bi jim dalo poguma ravnotežja na poti katero so si sami izbrali, bi mogli nas vprašati za nasvete preden so se odločili v pomoč zatiralcem lastne družine in lastnega naroda. Za takimi sinovi, ki si želijo smrti, gotovo narod ne bo žaloval, ker on hoče živeti. Za boljševiške roke pa so to prikladno orodje, s katerim bodo samo še v smrtnih mukah, tolkli ob vztrajno, neporušljivo steno naše zmage.

Izkušnja je ponovno dokazala, kako odličen pripomoček za gašenje zažigalnih bomb je pesek. Voda, če jo nimamo na razpolago v veliki količini bo služila le za to, da omejimo požar. Zažigalne bombe so običajno narejene tako, da povzročijo v prostoru, kjer so se razpočile, mnogo majhnih požarov, katere se najlaže zadušil s peskom. Pesek moremo nametati z lopato ali kako drugače tudi od daleč in izza zaklona na zarišča razvijajočih se požarov.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

„Spet trte obrodile so vince nam sladko“

Brda in vipavske griče je zbudila vesela pesem. Po gladkih kolovozih in po kamnitih cestah so drdrali sveže namazani vozovi, vozniki so pokali z biči, mladina je prepevala, gospodarji pa so se menili o kvaliteti grozdja, o visokosti pridelka in glasno izražali željo, da bi bilo lepo vreme stanovito. Trgati v deževnem vremenu res ni kaj prijetno. V sončnih dneh pa trgateg ali vendima hitro mine in ni ti treba čakati dolgo, ko že lahko pokusiš sladki mošt. V vinogradu je mladina poskakala z voza in se razgubila po stezah med polnimi trtami. Dekleta so trgala lepe grozde v pripravne koše in košarice, fantje in moške pa v ornce; to je v velike škafe, ki drže po več deset litrov, ki so polne zadeli na pleča in stresali v velik brentač na voju. Med petjem in smehom, med pripovedovanjem zdravih dovtipov in med čebljanjem otrok, ki so pobirali padle grozde in debele jagode, so minevale ure in sonce se je igralo z veselo mladostjo pridnih nabiračev. Zdjaj pa zdaj se je ozrl kak obraz po poti proti domu, če že prihaja mati z izdatno malico: belim, v domači peči pečenim kruhom in z lepo prekajenim in starim pršutom. Poleg sladkega grozdja se je tak masten prigrizek izvrstno prilregel. Nekateri so ga zalili še s starim vipavcem ali bricem in pesem je znova trosila radost in veselje.

V današnjih dneh pa trgateg ne bo tako vesela. Domo- vi so tihi, letina ni povsod enako dobra. V suši se je precej grozdja posušilo in mnogim kmetom, ki so ga potrosili s prahom proti peronospori, se je vsled vročine vnelo. Ponekod pa je grozdje prav lepo in nekateri so že začeli s trgatvijo.

Vendima se bo letos precej zavlekla, ker bo treba grozde čistiti. Odstranili bodo le suhe jagode, kajti gnilih ni, ker ni bilo v času zoritve deževnega vremena. Prav rade ga pikajo ose in sršeni, pa tudi kosi, a predvsem krščeni. To je kmete prisililo, da so vsaj s črnino že pričeli trganje, da spravijo na varno svoj pridelek. Že precej let maste vino s strojem. Brici ga nalijejo v sode takoj po končanem mastenju in tudi nekateri Vipavci, ostali pa ga puste še vedno v tropinah, da pod njimi vre. Tako vrenje traja od štiriindvajset ur, včasih več ali manj, kakršno vino si pač kmet želi. Čim dalj časa vse pod tropinami, tem bolj trdo in pusto postane.

Tako je odporno proti vročini in vsi Primorci ga poleti močno čislajo, ker gasi žejo.

Kmetje, ki kuhajo vino v sode in sicer brez tropin, pa puste sod vedno poln, da vino lahko neprestano vre in se izčisti. Pri vrenju izloči modro galico in druge umetne snovi, ki so bile vržene na grozdje med zorenjem. Po vrenju sode napolnijo in zabijejo, dokler vina ne pretočijo ali ne prodajo. Navadno ga pretočijo o Sv. Martinu, da z njim zalijejo mastne goske.

Naš živilski trg

Živahnost se je znova vrnila na živilski trg, a le v zgodnjih jutranjih urah. Na trg pripeljejo tedaj jabolka, smokve in tudi radič, toda le včasih. Povsod je dolga vrsta, ki mnoge gospodinje preplaši in se vrnejo rajši praznih cekarjev domov kot da bi čakale toliko časa in ko bodo prišle na vrsto, bo pa zmanjkalo sadja in zelenjave. Druge se tega vesele in potrpežljivo čakajo, da pride njih vrsta. Zadovolje se tudi s pol kg, le da prineso nekaj domov. V zaklonišču jim sadje prav pride. Otroci se z njim zamotijo in jih treba miriti.

Tu in tam je še nekaj solatnih glav, pač pa solatnih listov. V današnjih dneh, ko ne gledamo na kakovost blaga, se zadovoljimo tudi s tem in smo še zelo veseli in srečni, da le kaj dobimo. Veliko je lubenic, melon pa ni videti. Pred nekaj dnevi so bila na trgu lepa, velika jabolka, a še lepša je bila vrsta, ki ti ni dovolila prostega dostopa do vabljive košare.

V trgovinah s sadjem si tu in tam lahko kupiš slive, grozdje in v teh dneh tudi smokve. So že druge in tudi te bodo kmalu minile. Poleg kruha so zelo dobre, ker so osvežujoče. Zadnjič jih je prodajala neka kmetica kar z vrhove ceste in ljudje so se spomnili dni, ko so lahko kupovali tudi najlepše sadje brez vrst.

Tudi cvetja ni veliko. Saj je vročina unčila marsikateri cvet in posušila marsikak groz. Še vedno lahko kupimo astrinagelje, dalije in cvetje v lončkih. Zelenja, ki ga stavimo med cvetje, ni veliko. Zato se moramo zadovoljiti že z nekaj drobčenimi vejicami. Za majhne, sobne šopke je to dovolj.

Širite „Goriški list“

Letos bo še precej vina, kajti zaradi njegove visoke cene kmetje niti ne prodajajo grozdja. Vsak hoče spremeniti vse v vino, da si bo tako kaj prihranil za zimo. Gospodinjам sicer to ne gre v račun, ker bi rade večkrat postregle domače in goste s sladkim grozdjem, prijatelje vinske kapljice pa tolaži zavest, da bo pred Sv. Martinom dovolj mošta, po prazniku pa obilo rujnega vinca, trdega vipavca in sladkega brica.

Kavarniški in gostilniški vrtovi v Gorici

Znamenitost Gorice so lepi, senčnati vrtovi po kavarnah in gostilnah. Kjer je lepši vrt, tam je več obiska. Kdo si pa ne bi ob teh vročih dneh zaželel sedeti v senci pri kozarču hladilne pijače?! Gostilničarji dobro vedo za te želje, zato postrežejo svojim gostom poleg pijače tudi z hladno prijetno senco, ker v sobah pač ni prijetno.

Proti večeru še komaj dobiš prostor na takšnem prijetnem vrtu. Tu sede vesele družbe in človek vsaj za hip pozabi na dnevne težave in skrbi. Po gostilniških vrtovih so še prostori za balinanje, tako, da tudi pristaši te lepe igre pridejo na svoj račun. Veselje in družabnost sta tu tako veliki da se oglasi tudi petje ki odmeva daleč na okoli in kar prekmalu prekine stroga policijska ura to veselo razpoloženje.

Večinoma so ti vrtovi zasajeni s kostanji, ki dajejo s svojimi velikimi listi zelo gost in preprodirno streho, ki celo ob lahkem dežju ne pusti. Drugod imajo vinsko trto, ki se na latnikih ovija tako na gosto, da daje dobro senco in varuje pekočih žarkov. Kjer pa to ni mogoče, in ni prostora za vrt, pa postavijo umetno platneno streho. Te »vrtove« vidimo zlasti po Korzu. Vsak si pač pomaga, kolikor si more.

Bliža se jesen in z njo tudi konec prijetnega sedenja na teh senčnatih vrtovih. V Gorici bo sicer še dolgo toplo a po drugih krajih pa se že občuti mesec september posebnost po zadnjem dežju. Te dni, ki bodo še topli bomo izrabili, da bomo v prijetni senci se naučili še svežega zraka, saj imamo pozimi čas sedeti v zatohlih sobah pri zakurjenih pečeh.

F.

Razglas

Vsem lastnikom hiš in zemljišč se naznanja, da se na povelje tukajšnje prefekture mora vsa žica, navadna kakor tudi bodeča, tudi če je uporabljena za ograje ali slično, dati takoj na razpolago nemškemu poveljstvu.

Izvezma se navadna, in bodeča žica, ki je uporabljena v vinogradih; dalje žica za vezanje slame in sploh žica, katere odstranitev bi povzročila škodo.

Prizadeti bodo morali izročiti žico v občinsko delavnico v ulici XX Sektembra, kjer je bo za to pooblaščen osebje sprejemalo in izdajalo potrdila z označbo lastnikovega imena ter teže, kakovosti in stanja oddane žice.

Župan: Coronini.

DUHOVNIŠKE VESTI

Standreška župnija razpisana radi odpovedi g. prof. dr. Čuka, je s pismom prevzvišenega knezonadškofa z dne 6. septembra dobila novega upravitelja v osebi g. Artura Zaletela, večletnega upravitelja na Vojščici in Kostanjevici na Krasu.

Za Vojščico bo odslej skrbel g. Erem Mozetič, župnik v Temnici, za Kostanjevico pa g. Vinko Črnigoj iz Opatjega sela.

NOVI PROSTORI DEŽELNEGA SVETA

Goriška prefektura, deželni svet za protiletalsko zaščito javlja da se je preselil v vladno palačo na Travniku. Telefon št. 456 ostane nespremenjen.

MED LETALSKIM ALARMOM

Zadnje čase se dogaja vedno več tatvin med letalskimi alarmi. To pot se spravlja zlikovci na sadne in zelenjavne vrtove. Policija bo poostri-la pažnjo ob alarmih.

POPRAVEK

K članku »Ljubi svojega bližnjega« z dne 6. 9. t. l. popravljamo, da ne obstoja noben »Osrednji Slovenski Rdeči križ« v Gorici. Poverjenišvo Slov. Rdečega križa v Gorici je bilo ustanovljeno od Slov. Rdečega križa v Ljubljani, ki velja kot mednarodna neodvisna ustanova in katere-mu je podrejeno poverjenišvo v Gorici.

NESREČE

12 letna učenka Ivanka Štrancar se je močno ponesrečila na desnem solenu.

23 letni Izidor Primožič ima ranjeno levo roko radi nekega izstrelka.

Sergij Gomišček 22 letni poljedelec iz Solkana si je pri nadeu z drevesa zlomil desno roko.

TRAGIČNA NESREČA V VODAH VIPAVE

Pred kratkim se je na Vipavi zgodila huda nesreča, ki je zahtevala pet smrtnih žrtev, med njimi je tudi Ivanka Železničar 41 letna vdova iz Gorice.

Ko je čez neko brv šla skupina ljudi, se je brv nenadoma začela lomiti. Vsi razen petih nesrečnežev so v paniki še dosegli nasprotni breg; teh pet ljudi — tri moški in dve ženski — pa so našli smrt v hladnih valovih Vipave.

Zapovedi ob alarmu

Oddelek za letalsko zaščito v Trstu je izdal naslednje zapovedi za zaščito ob letalskih napadih:

1. Kdor se poda v zaklonišče, se ne sme ustavljati ob vhodu, kajti vsakdo ima pravico iskati zaščito pred napadi iz zraka.

2. Nihče ne sme zapustiti zaklonišča, dokler ni dano tozadevno znamenje. Odhajati je treba v redu in miru ter paziti, da ne nastane gneča.

3. Kajenje v zaklonišču je prepovedano. Bolni ljudje lahko trpijo zaradi tega, kajti pri čok kajenja se zrak hitreje porabi.

4. Prepovedano je voditi v zaklonišče pse in druge živali.

5. V zaklonišču ne sme nihče hoditi sem in tja.

6. Prostor za prvo pomoč mora biti svobodno dostopen, kajti vsak trenutek se lahko zgodi, da pripeljejo vanj ranjena ali bolnika.

7. Nihče ne sme jemati s seboj večjih kosov prtljage. Dovoljeno je prinesiti v svežnju samo dragotine, enkratno perilo, odejo, krožnik in posodo za hrano.

8. Nihče ne sme zavzeti več prostora, kolikor mu je potrebno. Stranske klopi v zaklonišču smejo zasesti samo pohabljeni, stari ljudje, žene in otroci.

9. Treba se je ogibati vsega, kar lahko povzroči zmedo. Predvsem se ne smejo razširjati vznemirjajoče govore. Na bližnje je treba vplivati čim bolj pomirjevalno.

10. Treba je pokazati postrežljivost do bolnikov, oslabelih, otrok in žen, invalidov itd.

11. Dolžnost vsakogar, ki pride v zaklonišče, je paziti na to, da ostanejo naprave v zaklonišču nepoškodovane.

12. Činitelje, ki imajo v zaklonišču kakršen koli opredek je treba ubogati, kajti pokorščina pospešuje red.

† P. Sofronij Kozlevčar

Kakor smo poročali, je umrl v frančiškanskem samostanu Strugnano (Pirano) preč. P. Sofronij Kozlevčar, dolgoletni in marljivi spovednik na Sv. Gori. Rojen je bil v Stični na Dolenjskem 14. oktobra 1886. Ljudsko šolo je obiskoval v Novem mestu, kjer je imel strica frančiškana P. Inocenca Koprivca. Tam je obiskoval tudi gimnazijo.

Ker je občeval mnogo v samostanu in stregel pri sv. maši svojemu stricu, je umrlo, da je mali deček dobil poklic za frančiškanski red. Po končani peti šoli je stopil v nunciijat v Brežicah ob Savi 22. oktobra 1903. in bil potem čez leto dni poslan na Kostanjevi-

co (Gorica), da tam konča gimnazijske študije na domači frančiškanski gimnaziji pod vodstvom širornzanega slavi-sta P. Stanislava Škrabca. Po dovršeni gimnaziji je stopil v bogoslovje in sicer v centralno semenišče v Gorici, tretje in četrto leto je pa obiskoval semenišče v Ljubljani in bil posvečen v mašnika 25. julija 1910.

Kot kmetski sin je imel veliko veselja tudi do gospodarstva, zato so ga predstojniki poslali v samostan v Nazaret kjer je opravljal službo samostanskega ekonoma nekoliko let. No in tam se je seznanil l. 1915. med prvo svetovno vojno z mnogimi Goričani,

zlasti Mirenci in jim tudi z dovoljenjem svojih predstojnikov šel gmotno na roke. To prijateljstvo in ljubezen do primorskega ljudstva je trajalo tja do njegove prerane smrti. Saj pa tudi ni čuda, da se mu je Goriška in njeno ljudstvo tako priljubila saj imata vendar Dolenjska in Goriška toliko sličnosti v svojih gričih, vinogradih in prelepem, rodovitnem polju. Naš dragi pokojni je bil po potrebi prestavljen v Kamnik na Gorenjskem in čez nekaj časa v Novomestu in na zadnje v Brežice ob Savi.

Po odhodu slovenskih frančiškanov iz Sv. Gore 22. maja 1929. je pokojni zaprosil svojega p. provincijala, da bi mu dovolil iti na pomoč sobratom iz Tridentinske provincije, katerim je po določilu iz Rima

pripadla Sv. Gora. V začetku junija 1924. je pokojni prišel na Sv. Goro, kjer je ostal dolgih 20 let. Koliko dobrega je on tu storil v duhovnem oziru goriškemu ljudstvu, to ve samo Bog. V prvih letih svojega bivanja na Sv. Gori je poleg svojega naporenega dela pomagal tudi svojim duhovnim sobratom po goriški in tržaški škofiji. Za to so mu bile poznane do malega vse župnije obeh škofij, kjer je imel pre-mnogo tridnevnic in drugih pobožnosti.

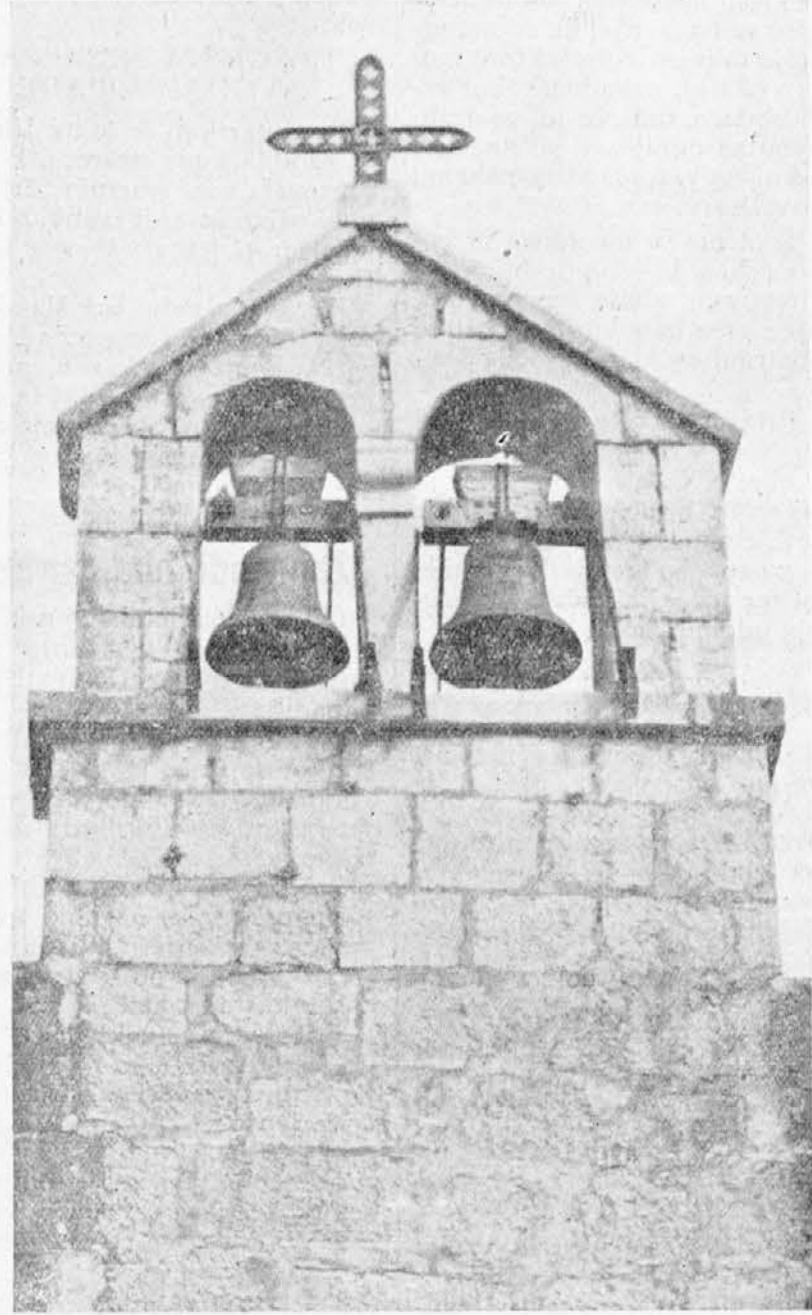
Ker je bil kot Dolenjec jako mehkega srca, zato ni čuda, da je bil povsod, kamor je prišel tako priljubljen; zlasti še po svoji skromnosti in šegavosti. Zadnje dve leti je včasih malo potožil, da mu srce tu in tam ponagaja in noge včasih odpovedujejo.

Vojne razmere so nanesle, da je moral zapustiti svojo Sv. Goro in bil od predstojnikov poslan na Strugnano blizu Pirana, da bi tam ob sinji Adrijani malo odpočije. Ta njegov »penzija« ali odpočitek je pa trajal le malo časa — dobre 3 mesece — in božja Previdnost je odpoklicala po plačilo svojega zvestega služabnika dne 5. septembra t. l. Tridentinska provincija mu tudi na tem mestu izreka svojo zahvalo za mnogoletni njegov trud v čast Božje Matere in Njenega preljubega Sina.

Ti pa, drago primorsko ljudstvo, katerega je tako vroče ljubil, spominjaj se ga hvaležno v svojih molitvah.

Bog bodi milostljiv njegovi duši!

Vesti iz Trsta in okolice

Cerkveni zvonovi od nekdanj spremljajo delo in življenje, da sleherni utrip slovenskega naroda — od rojstva, mimo praznikov, ga bodre k delu, mu oznanjajo čas, ga vabijo k molitvi k Bogu in ga spremljajo na zadnji zemeljski poti. To velja tudi za Primorske Slovence, nič manj za naše ribiče ob Jadranskem morju, ki se še posebej zaupno obračajo k svojim zvonom, saj kadar bližje njihove zvoke, že vedo, da so pod njihovim varnim okriljem, blizu svojih ljubljenskih domov. Naša slika nam kaže zvonik znane slovenske ribiške vasi Sv. Križ pri Trstu. Vsa stavba in namestitve zvonov je tipična, značilna za naše primorske cerkvene stavbe.

Nov bombni napad na Trst

»Deutsche Adria - Zeitung« od 11. septembra poroča:

V nedeljo v dopoldanskih urah je prišlo do novega terorističnega napada angloameriških bombnikov na Trst. Bilo je človeških žrtev in stvarne škode. Pretežno so trpeli delavski stanovanjski okraj.

Trst. V soboto so sovražni letalski gangsterji obstreljali neki potniški parnik obalne plovbe med Istro in Trstom. Pri tem strahopetnem napadu je bilo ubitih več civilnih oseb.

† Miroslav Ambrožič

V Ljubljani je umrl v 59. letu starosti g. Miroslav Ambrožič, bivši tiskarniški ravnatelj, dobro znan tudi na Primorskem. Rojen je bil v Kranju, po šolah pa se je posvetil tiskarskemu poklicu ter je bil dolgo časa faktor in ravnatelj tiskarne »Eđinosti« v Trstu. Odlično je v Trstu sodeloval tudi pri raznih slovenskih prosvetnih, zlasti telovadnih organizacijah. L. 1920. je odšel v Ljubljano, kjer je postal ravnatelj Delniške tiskarne ter se tudi tam odlično uveljavljal.

Izdal je obsežno knjigo »Tiskarstvo« ter urejeval odlično strokovno revijo »Slovenski tisk«. Primorski Slovenci bomo pokojnika ohranili v častnem spominu.

ČUDNA OZDRAVLJE-NJA

Pred dnevi je skoro na čudežen način ozdravela deklica Iris Ottagalli iz Šmihela ob Tilmentu. Ob priliki nekega zračnega bombardiranja se je namreč tako prestrašila, da jo je zadel popoln mrtvoud in več mesecev so bila zama vsa upanja, da bi deklica še kdaj ozdravela. Bolezen se je pojavila namreč v tako močni obliki, da deklica niti sama ni mogla jesti in so jo zatorej morali umetno hraniti. Nekega dne pa se ji je sanjalo, da je prišla k njej lepa gospa in ji povedala, da če hoče ozdraveti, naj gre v Padovo in se tam priporoči svetemu Antonu. Deklica je vse to staršem povedala. Toda vsak prevoz v Padovo je bil nemogoč in tako je morala deklica ostati doma. Toda že naslednjo noč se ji je spet prikazala ona gospa in ji naročila, naj roma v kapelo Matere božje v bližnjem samostanu. Ta želja se je deklici izpolnila in ko jo je tamkajšnji pater blagoslovil, se ji je takoj pojavilo splošno izboljšanje zdravja in deklica je ba je šla celo sama domov. V koliko je bil to res čudež in ne navaden sugestivni pojav, bo odločila Cerkev, ki bo stvar preiskala.

SMRTNA KOSA

Te dni so umrli v Trstu 84-letna Katarina Ban, 52letni Viktor Komel, 83letna Roza Rojc, 40letni Ivan Klun, 22letni Ladislav Košuta, Sergij Zanin, 32letni Leopold Viderfar, 29letna Ten Lomec, 82letna Katarina Sorma, 75metna Lucija Zupančič, 75letna Terezija Klemenčič - Kinder, 55letna Karla Gerdin, Jožefina Germek, 56letni Ivan Zorn, 58letni Miklavž Lasič, 82letna Jožefina Šušteršič in 63letna Marija Poropat.

CENE KROMPIRJU

Komisar za cene v pokrajinih Trst, Furlanija, Gorica, Istra in Kvarner je določil ceno krompirju pri dovozu v zbirnico po 250 lir za metrski stot.

SMRT ZNANEGA TRŽAŠKEGA SCENOGRafa

V tržaških gledaliških krogih obžalujejo smrt prof. Jakoba Rossija, ki je bil nad 20 let scenograf pri Verdijevem gledališču v Trstu.

ZAČETEK ŠOLSKEGA POUKA

Po odredbi Vrhovnega Komisarja se prične pouk v šolskem letu 1944-45. z 2. oktobrom. Šolski nadzorniki in načelnik prosvetnega oddelka pri šefu pokrajinske uprave v Ljubljani so bili pooblašeni, da določijo rok vvisa in jesenskih izpitov tako, da bo zagotovljen pričetek pouka v vseh državnih šolah in v šolah, priznanih po državi na operacijskem področju Jadranskega Primorja, takoj po 2. oktobru 1944, vsekakor pa do 30. oktobra t. l.

PRODAJA PIVA

Da bi bilo ustrezno delavcem, ki se v večernih urah trudni, lačni in žejni vračajo z dela, je združenje trgovcev odredilo, da se prodaja lahko pivo tudi v večernih urah, a to le pri določenih podjetjih. S tem je bilo delavstvu kajpada zelo ustrezno, saj se je pivo doslej prodajalo izključno le dopoldan in si tako delavci niso mogli privoščiti te pijače, ki je sedaj edina še kolikor toliko poceni in obenem tudi vsaj malo zaleže.

MESTNA DRUŽBA ACEGAT

je objavila v časopisju poziv, v katerem priporoča prebivalstvu večja varčevanja z električnim tokom, ki ga zaradi vojnih razmer v Trstu zelo primanjkuje. V nasprotnem primeru bo treba oblastveno preprečiti potrošnjo elektrike ob določenem času in v gotovih urah. Zato je v interesu prebivalstva samega, da varčuje s tokom, ki je poleg drugega tudi nujno potreben za dobavo vode mestu in okolici.

PREHRANJEVALNI URAD

Prehranjevalni urad javlja: Od 11. septembra dalje se je preselil urad za razdeljevanje tobaka iz trga Vecchia št. 1 na obalo III. Novembra št. 1 (telefon št. 7890).

PODALJŠAN TERMIN ZA RAZDELJEVANJE KROMPIRJA

Ravnateljstvo prehranjevalnega urada javlja da je radi tehničnih težkoč razdeljevanje krompirja podaljšan na 20. t. m.

Ljubljanske Mohorjeve

knjige bodo izšle jeseni. Knjige bodo tri in sicer Koledar v večji obliki s pestro vsebino, Večernice z notranjsko povestjo I. Matičič: Dom v samoti in II. knjiga p. Metod Turnšek: Pod vernim krovom. Narečnina 30. lir. Priglasite se pri svojih župnih uradih ali v Katoliški knjigarni v Gorici.

Kmetijstvo

Setev ozimnih žit

Mesec september je čas setev ozimnih žit. Najprej sejemo rž in ječmen, in sicer v višjih legah z ostrejšo jesenijo že okoli 15. septembra, v nižjih legah s toplo jesenjo pa še vse do konca septembra. Proti koncu septembra sejemo tudi že pšenico, v nižinah in v vinorodnih krajih pa lahko še pozneje. V splošnem je zgodnja setev ozimnih boljše kakor pozna, ker pride žito v zimodosti močno in laže prenese zimski mraz. Nasprotno pa tudi prezgodnja setev, zlasti v toplejših krajih, nikakor ni priporočljiva, ker je žito v mokrih zimah in kadar pade veliko snega, močno trpi od snežne plesni.

Še prej kakor žito sejemo oljno repico in sicer že zadnje dni avgusta in v začetku septembra. Posejana mora biti vsaj do 15. septembra. Sejemo jo po detelji, lucerni, grašici, krmski zmesi in po prosu. Zemljo zanjo moramo skrbno obdelati, da je kolikor mogoče lepo pripravljena. Pognojimo ji s hlevskim gnojem in kostno moko. Zadnje damo 300—500 kg poleg hlevskega gnoja, ako pa s hlevskim gnojem nič ne gnojimo, n. pr. po detelji ali lucerni, pa 500—700 kg. Najbolje je, če jo sejemo s strojem v 30—40 cm široke vrste. Tedaj porabimo 8—10 kg, ako jo sejemo z roko pa 10—12 kg na 1 ha. Seme ne sme priti globlje v zemljo kakor 2 cm.

Odgovorni urednik Dr. Milan Komar - Gorica

Imam jo že! Pa ti?

Danes nova!

Na srebrni obli

»Glej Tomaž se je vrnil«, je rekla. »Moj, moj Tomaž...«

V tistem hipu sem spoznal, da nihče od naju nikoli ne bo osvojil sreča te ženske, ker bo vedno vse predano temu otroku, ki v njem ne ljubi samo svojega telesa in svoje krvi, marveč tudi dušo umrlega ljubimca.

Molče sem začel pripravljati jed in pijačo za Marto. Peter je šel za mano iz šotora.

»Kaj praviš ti k vsemu temu?« me je vprašal, ko sva bila zunaj.

Kaj naj bi mi bil odgovoril?

»I, kaj! Tomažev sin je zagledal luč sveta...« sem jecnil.

»Da, Tomažev sin, je poudaril Peter zamišljeno.

Ničesar ga nisem izpraševal, saj sem vedel, kaj misli.

Govorila sva samo o pripravah za potovanje, ki je bilo tik pred nami. Bala sva se bezati v kočljivo zadevo. Marta si je hitro opomogla, mali Tom je bil pri najboljšem zdravju, zato smo sklenili, odriniti naprej, že preden bo Zemlja v prvem kraju. Bil je to naj-

primernejši čas, ker se na srednjem poldnevniku nasprotne Lunine poloble, ob katerem smo se nameravali pomikati proti ravniku, ravno s prvim krajcem začenja dan. Ako bi se dvignili ob tem času, bi imeli dva zemeljska meseca svetlobe pred sabo, in, če bi ne našli ugodnih življenjskih pogojev, bi se lahko pred nastopom noči vrnili v kraje ob tečaju.

Medtem je dva tedna po Tomovem rojstvu nasoočil mlaj in kmalu zatem še sončni mrk — drugi sončni mrk, ki smo ga videli na Luni. Prvega tam v puščavi nismo raziskovali, saj je visela nad našimi glavami smrt. Zdaj smo smo hoteli priliko bolje izkoristiti.

S Petrom sva vzela astromske aparate in zlezla na goro, odkoder je bilo videti Sonce in Zemljo.

Pogled je bil sijajen, a merjenja se nama niso obnesla, ker jih je ozračje, preveč zasičeno z vodo, onemogočilo. Zato sva odložila svoje aparate in s prostim očesom obduoval svetlobne čarovnije na obzorju. Zemlja je tičala na dnu krvavo rdeče zarje kakor veličinska krogla. Še danes mi je ta pogled živo pred očmi. Zemlja je bila črna, kakor da je zoglenela v silnem nebeškem požaru, n če danes mislim nanjo, si jo težko predstavljam kot srebrno, sijočo oblo.

Od Zemlje sem odvrgnil pogled k zvezdam, ki jih že nekaj mesecev ni-

sem videl. Iskrile so se nad mojo glavo, kakor so se iskrile včasih ob zimskih nočeh tam na Zemlji. Gledal sem jih in pozdravljal kakor dobre davne znanee, iskal ozvezdja, ki sem jih poznal še iz otroških let, in se v mislih izpraševal, kaj je novega tam na tej moji obli, ki leži pred mano kakor žindra v krvavih plamenih...

Nenadoma sem opazil, da postajajo zvezde vse bolj temne. Pomencal sem si oči, misleč, da so mi solze, ki jih je prikladal davni spomin, zastrle pogled. Vendar to ni pomagalo: zvezde so vse bolj temne. Tudi Peter je opazil to. Nerazumljivi pojav naju je vznemiril. Medtem pa so zvezde ugašale druga za drugo; zarja je tam, kjer se je Sonce skrilo za Zemljo, izgubljala blesk in postajala nekam umazana. Še nekaj minut je prelo in znašla sva se v popolni temi, le na južni strani neba se je še malec bleščalo. Potegnil je močan veter, kar je bilo v teh krajih za nas nekaj povsem novega. Stala sva kakor pribita; nisva se upala premakniti z mesta.

Naposled je Sonce spet pogledalo izza Zemlje. Maka je bilo konec. Zdaj nam je bilo jasno, zakaj v krajih ob tečaju ni dežja. Zrak je venomer enako ogret, zato manjka pobuda, ki bi ožela vodne hlape iz njega.

Tako je vsaj ob navadnih pogojih, ob mrku pa se je ozračje ohladilo, kar

je povzročilo veter in zgoščenje vodnih hlapov v meglo.

Ta razlaga naju je dodobra pomirila, a najin položaj je bil vse preje kakor prijeten. Zebsti naju je začelo, a v temi je bilo nemogoče do šotora v dolino. Skrbela me je tudi Marta. Toda nič ni pomagalo, sestri sva morala in čakati, da se zvedri.

Megla se je res kmalu dvignila, čez pičle pol ure sva spet videla dolino pod sabo. Samo najvišji vrhovi so se zagrinjali v oblake, ki so bili čedalje bolj temni in težki. Vse je kazalo na dež, zlasti sva se urno začela spuščati v dolino. Komaj polovica poti je bila za nama, ko se je iznenada zabliskalo — ob oglašujočem grmenju se je ulil po naju ne dež, ne ploha, — prava stahota! Kakor bi trenil sva bila premočena do kože. Skoz ploho, ki je besnela z neba, nisi razločil ničesar. Bliisk in grom ni prestal niti za hip.

Naliv je trajal kakih dve uri. Prezela in premočena sva se s psoma, ki sta nama vozila aparate, stiskala pod pečino, ki pa nam je bila kaj slabo zavetje. Toliko da je hliše prenehalo, sva zlezla izpod pečine in obstrela ob pogledu, ki se nama je odprl:

Tam, kjer je bila naša zelena kotlina, je zdaj ležalo široko jezero.

Moja prva misel sta bila Marta in njen otrok. Šotor je voda pokopala pod sabo, to je bilo več ko gotovo.

Na vrat na nos sem zdrvel k jezeru, ne da bi se brigal za klise tovariša, ki me je hotel zadržati. Prišel sem do vode in zabredel vanjo. Skrajna je bila plitka, pozneje pa mi je segala že do pasu. Okleval sem za trenutek, medtem pa me je zgrabil za roko Peter, ki je planil za mano v vodo in me dohitel. Prisilil me je, da sem se vrnil na breg.

Strahno mi je bilo okoli sreča. Kaj je z Marto? Otrokom? Vendar sem moral dati prav Petru, ki mi je zatrjeval, da s svojo norostjo izpostavljam še sebe nevarnosti, dočim njej ne morem pomagati z ničemer.

»Če je Marta še o pravem času zapazila povodenj,« je razlagal »se je rešila na grič in ji je torej najina pomoč odveč. Poiščeva jo, ko voda upade. Če ni utegnila zbežati, pa zanjo tako ni pomoči.

To je povedal mirno, okrutno, da me je zabeželo do kosti. Pogledal sem mu v oči in dozdevalo se mi je, da berem v njih strahotno, škodoželjno misel: »Naj pogine, bolje je tako, kakor da bi bila tvoja.«

»Pomagat jima grem kljub vsemu!« sem vzkliknil.

»Pojdi!« je odsekal in brezbržno sedel na breg.

Res, hotel sem za njima, toda — kam? V sredo jezera? Mar naj ju iščem pod vodo? (Nadaljevanje sledi.)